

Nhân viên phục vụ chăm sóc dài hạn

Kỹ năng phòng trị và biện pháp phòng ngừa HIV

**Sở Quản lý và Kiểm soát Dịch bệnh
(CDC) - Bộ Y tế**

Đại cương

Kỹ năng phòng trị HIV

- Giới thiệu tình hình dịch bệnh ở Đài Loan
- Giới thiệu về HIV và AIDS
- Phòng ngừa và điều trị HIV

Nhận thức về bảo vệ khi chăm sóc người bị nhiễm HIV

- Nguy cơ phơi nhiễm HIV
- Nguyên tắc của biện pháp phòng ngừa chuẩn
- Biện pháp xử lý sau khi phơi nhiễm HIV
- Giải đáp những hiểu lầm thường gặp
- Loại bỏ kỳ thị, quan tâm tiếp nhận

Đại cương

Kỹ năng phòng trị HIV

- Giới thiệu tình hình dịch bệnh ở Đài Loan
- Giới thiệu về HIV và AIDS
- Phòng ngừa và điều trị HIV

Nhận thức về bảo vệ khi chăm sóc người bị nhiễm HIV

- Nguy cơ phơi nhiễm HIV
- Nguyên tắc của biện pháp phòng ngừa chuẩn
- Biện pháp xử lý sau khi phơi nhiễm HIV
- Giải đáp những hiểu lầm thường gặp
- Loại bỏ kỳ thị, quan tâm tiếp nhận

Nhắc đến HIV, bạn sẽ nghĩ đến điều gì?

- ☐ Bệnh truyền nhiễm
- ☐ Đồng tính
- ☐ Quan hệ tình dục
- ☐ Quan hệ tình dục bừa bãi
- ☐ Bệnh nan y
- ☐ Bệnh lây qua đường tình dục
- ☐ Ma túy
- ☐ Trầm cảm

, V.V.

Số người được thông báo nhiễm HIV/AIDS tại Đài Loan (1984-2020)

41,033

Tổng số người nhiễm HIV

19,658

Tổng số người phát bệnh AIDS

7,258

Tổng số người tử vong

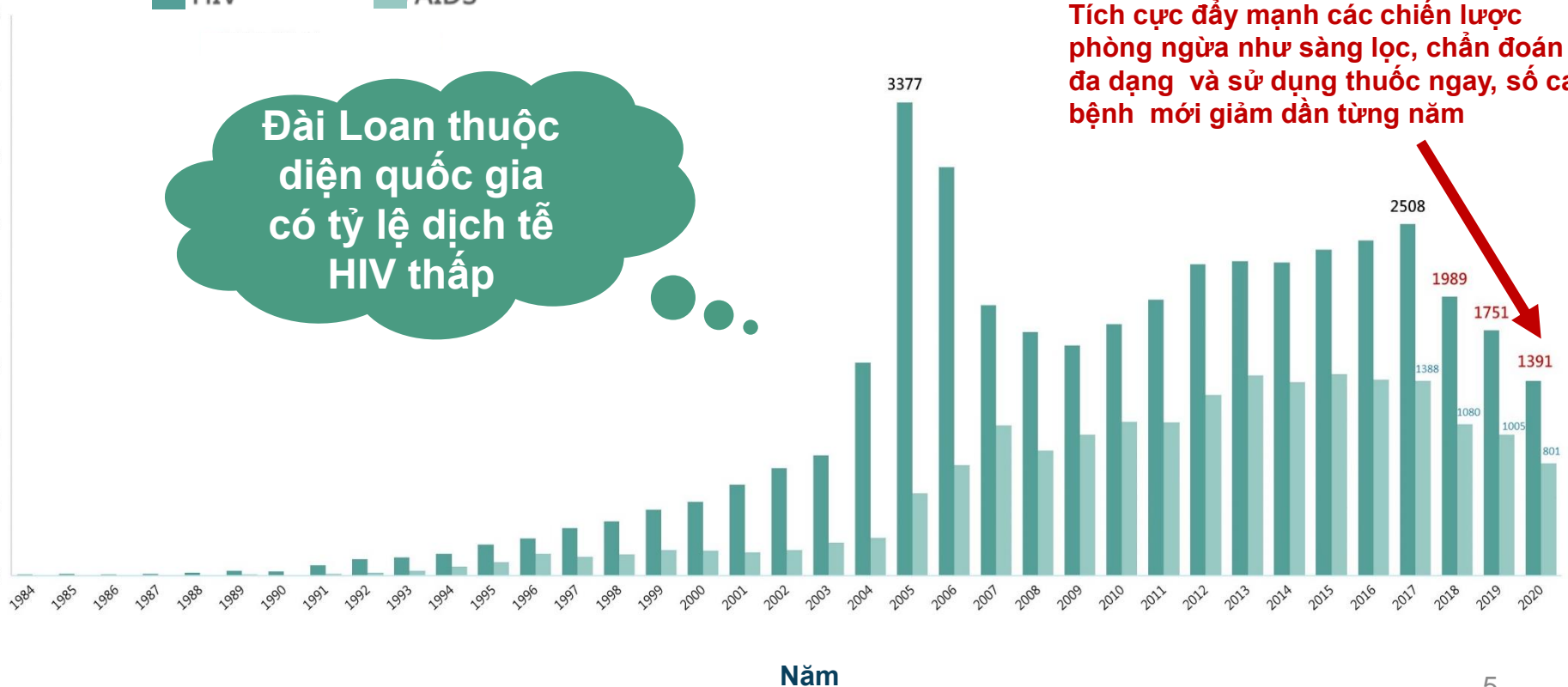
Số ca

HIV

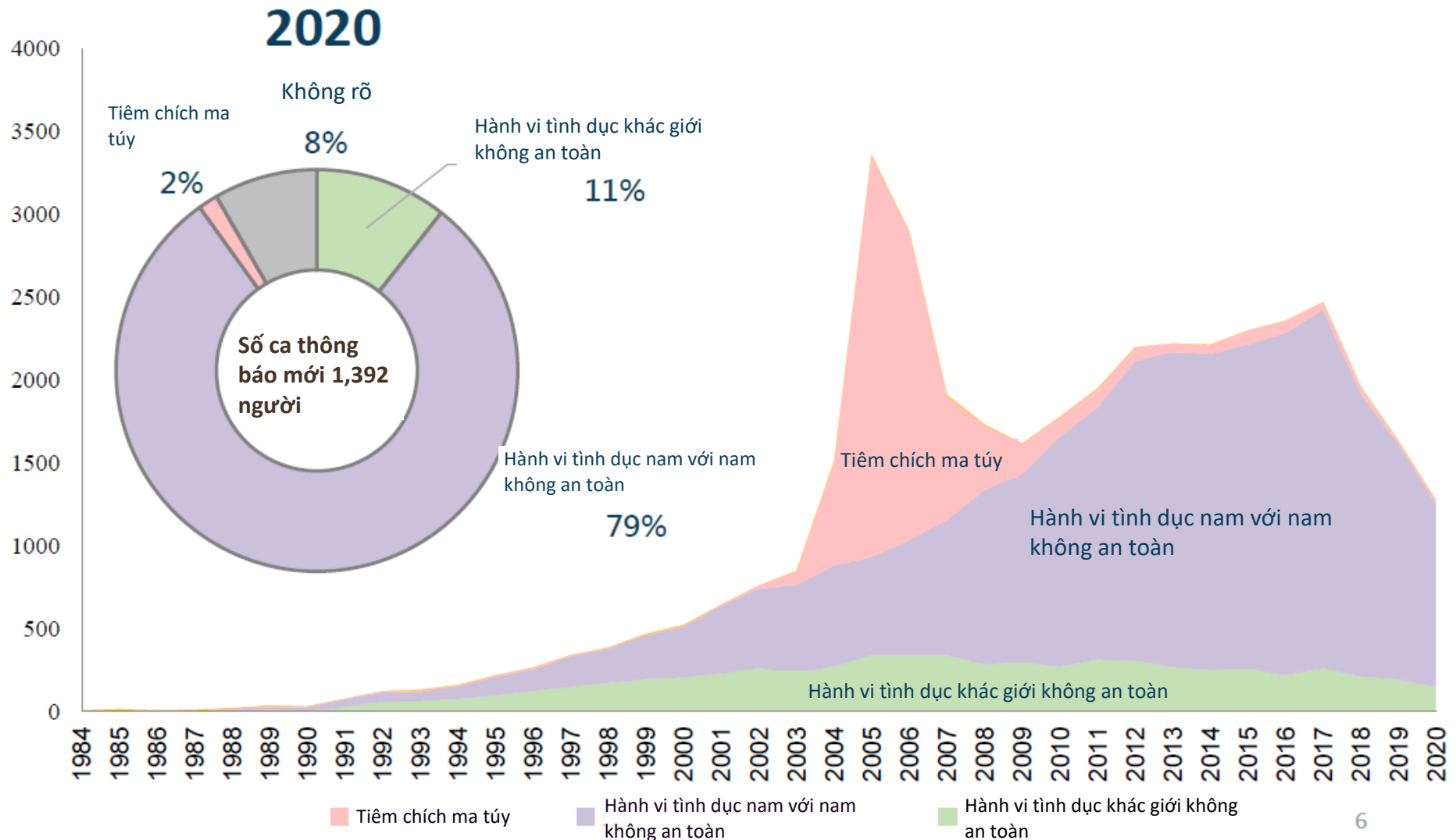
AIDS

Đài Loan thuộc diện quốc gia có tỷ lệ dịch tễ HIV thấp

Tích cực đẩy mạnh các chiến lược phòng ngừa như sàng lọc, chẩn đoán đa dạng và sử dụng thuốc ngay, số ca bệnh mới giảm dần từng năm

Hành vi tình dục không an toàn là con đường lây nhiễm chính

Mục tiêu 90-90-90 năm 2020

Năm 2020 toàn thế giới có thể đạt mục tiêu giai đoạn “90-90-90”, năm 2030 có thể chấm dứt lây nhiễm lưu hành HIV

90%

“90-90-90” có nghĩa là, vào năm 2020:

người nhiễm bệnh biết mình đã nhiễm bệnh

90%

người biết mình đã nhiễm bệnh có dùng thuốc điều trị

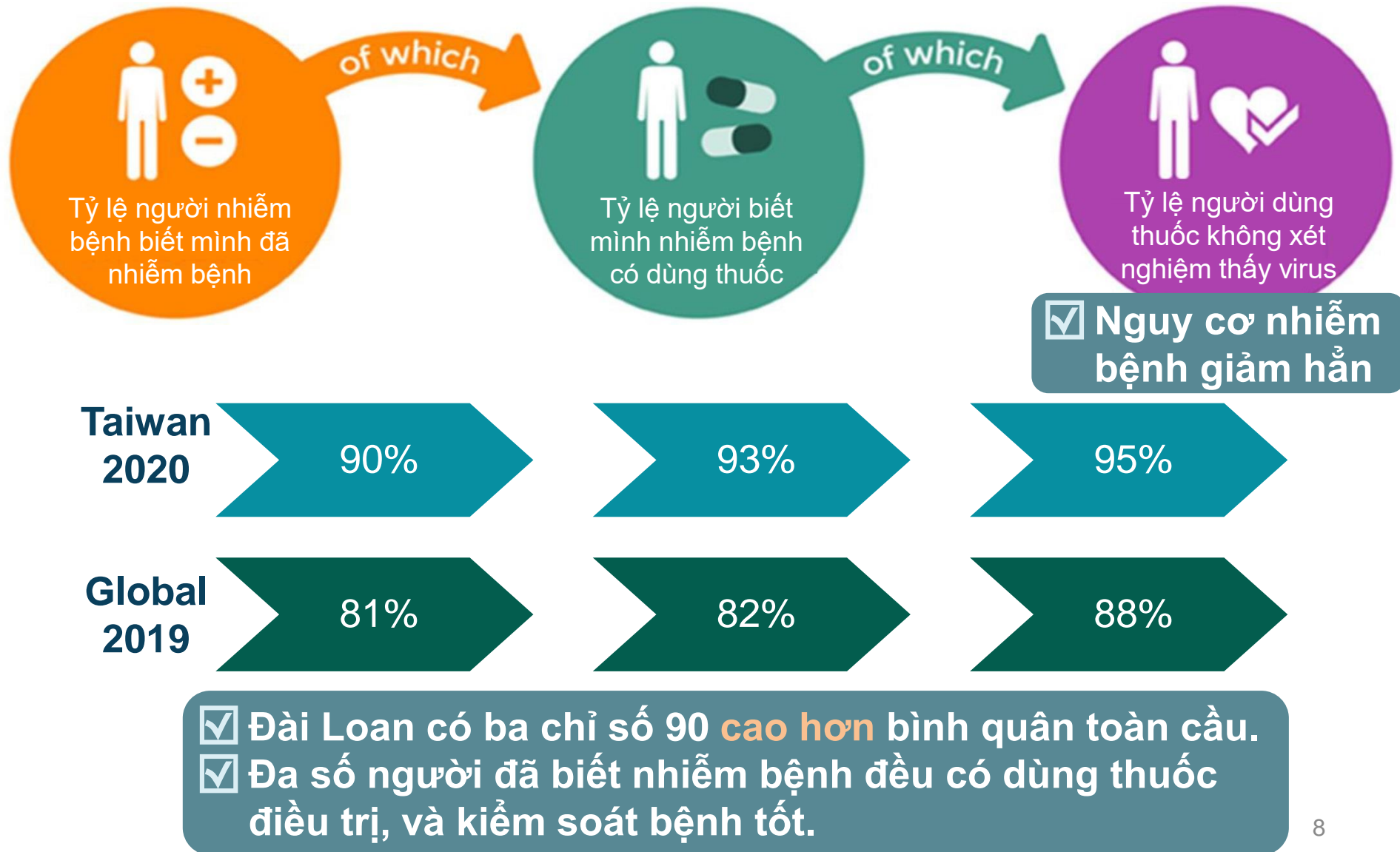
90%

người dùng thuốc điều trị không xét nghiệm thấy virus

Trong dung dịch máu không xét nghiệm thấy virus HIV nữa, tình hình sức khỏe có thể giống như người bình thường, nguy cơ nhiễm bệnh giảm hẳn.

Tình hình đạt mục tiêu 90-90-90 năm 2020 của Đài Loan

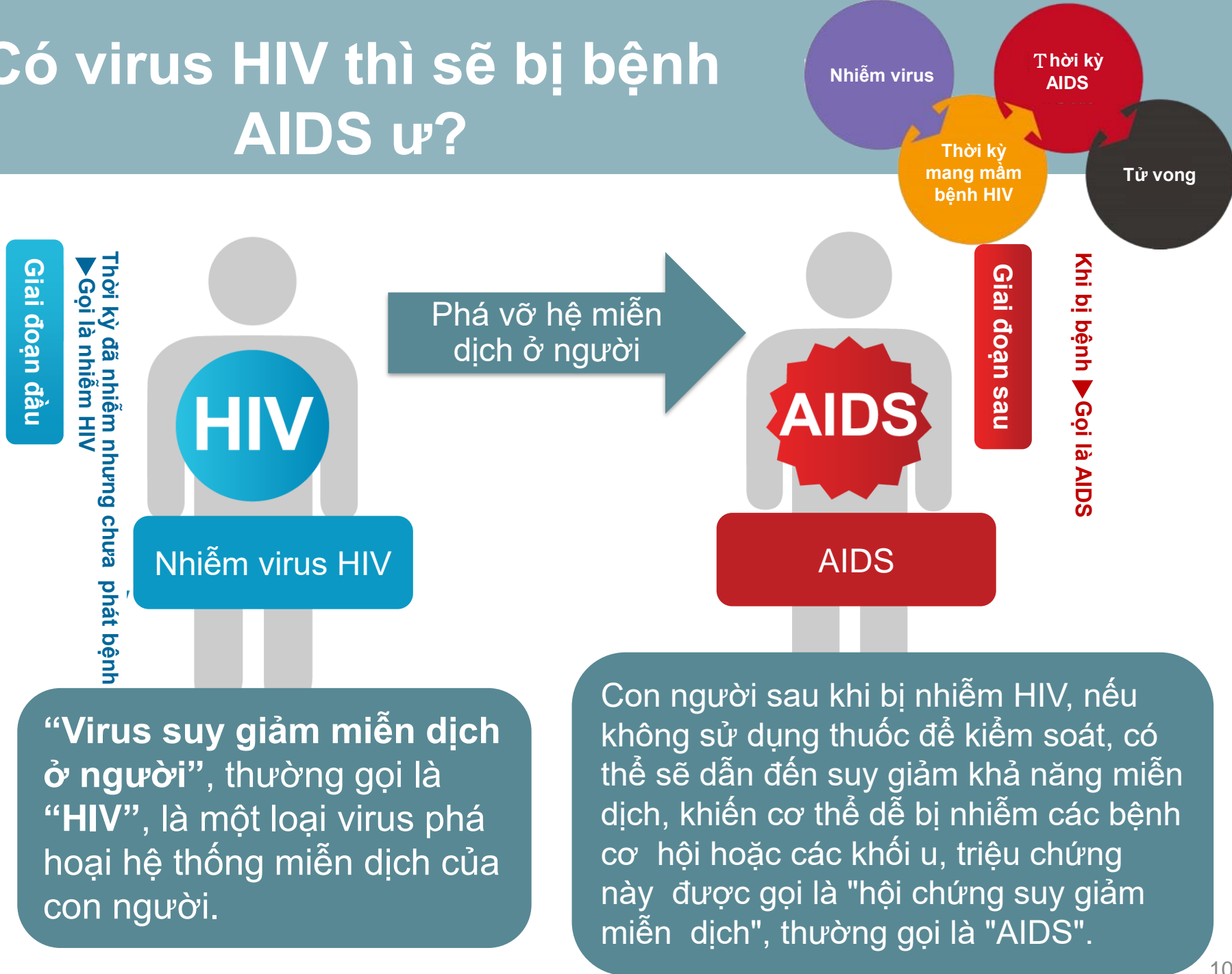

Người nhiễm HIV trông có khác người bình thường không?

- ☑ **Người trưởng thành từ khi nhiễm virus HIV đến khi phát bệnh AIDS có thể kéo dài 10 năm. Trong giai đoạn này, cơ thể người nhiễm virus không khác gì người bình thường.**
- ☑ **Bản thân họ chưa chắc đã biết mình nhiễm virus.**

Có virus HIV thì sẽ bị bệnh AIDS ư?

Có những con đường lây nhiễm HIV nào?

Hành vi tình dục không an toàn

Quan hệ tình dục (QHTD) bằng miệng, qua hậu môn, qua âm đạo hoặc các hình thức trao đổi dịch cơ thể khác.

Lây truyền dọc từ mẹ sang con

Trong quá trình mang thai, sinh nở và cho con bú, v.v., virus HIV được truyền trực tiếp từ cơ thể mẹ sang trẻ sơ sinh.

Trao đổi máu

Được truyền hoặc tiếp xúc với máu nhiễm HIV Dùng chung dụng cụ tiêm chích (kim tiêm, xi lanh, chất pha loãng)

HIV lây truyền qua dịch cơ thể (máu, tinh dịch, dịch tiết âm đạo hoặc sữa mẹ) mang virus HIV tiếp xúc với màng nhầy hoặc vùng da bị tổn thương của người bị lây nhiễm.

Những việc này đều không lây truyền HIV!

Dùng chung
dụng cụ ăn

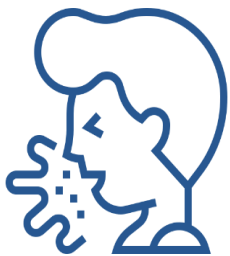
Dùng chung
bồn cầu

Muỗi đốt

Cùng bơi lội

Ho, hắt hơi

Bắt tay

Ôm

Hôn nhẹ

Tiếp xúc thường ngày với người nhiễm
HIV sẽ không bị lây truyền virus HIV!

Cách phòng ngừa

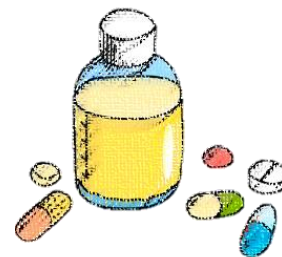

HIV là căn bệnh lây truyền qua máu hoặc dịch cơ thể, do đó các hành vi chăm sóc bình thường không có nguy cơ nhiễm bệnh.

- ☒ Dùng bao cao su đúng cách trong suốt quá trình thực hiện hành vi tình dục, kết hợp chất bôi trơn dạng nước, có thể phòng tránh hiệu quả virus HIV và các bệnh lây qua đường tình dục khác.
- ☒ Tránh xăm mình hoặc xỏ lỗ tai, và không nên sử dụng chung với người khác qua những dụng cụ có thể dính máu, như dao cạo râu/lông/tóc, bàn chải đánh răng, v.v.
- ☒ Không dùng chung kim tiêm, xi lanh hoặc chất pha loãng.

Cách điều trị

- ☑ Điều trị bằng liệu pháp Cocktail (HAART, highly active antiretroviral therapy), có thể đạt hiệu quả kiểm soát bệnh tốt. Đã có không ít người bệnh khi áp dụng liệu pháp Cocktail một thời gian sau, **tình hình sức khỏe không khác gì người bình thường, và không xét nghiệm thấy virus HIV, giảm hẳn khả năng truyền bệnh cho người khác.**
- ☑ Tiếp nhận điều trị, dùng thuốc ổn định, duy trì tình trạng không xét nghiệm thấy virus.
 - Chức năng miễn dịch hoạt động bình thường
 - Giảm khả năng lây truyền
 - Tuy không thể khỏi hẳn, nhưng có thể kiểm soát, không còn là chứng bệnh “hết thuốc chữa”.

Chính sách điều trị HIV: Dùng thuốc ngay sau khi chẩn đoán

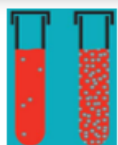
Từ năm 2016 trở đi, Đài Loan đẩy mạnh chiến lược “điều trị ngay sau khi chẩn đoán”, nhập về loại thuốc chống HIV mới có tác dụng phụ thấp (Hợp chất ba trong một, mỗi ngày 1 lần, mỗi lần 1 viên), để tăng tỷ lệ dùng thuốc và sự tuân thủ của người nhiễm bệnh.

Nhiễm virus HIV hiện đã là bệnh mãn tính có thể kiểm soát, chỉ cần định kỳ khám bệnh, dùng thuốc theo chỉ dẫn, thì người nhiễm virus sẽ có tình trạng sức khỏe giống như người bình thường.

Với người bệnh có sử dụng thuốc chống HIV, khi lượng virus được khống chế ở mức xét nghiệm không thấy virus nữa, thì gần như sẽ không lây truyền HIV qua đường tình dục.

Ở Đài Loan 95% người có dùng thuốc đã không xét nghiệm thấy virus! (Không xét nghiệm thấy HIV trong máu = Kiểm soát tốt)

Đại cương

Kỹ năng phòng trị HIV

- Giới thiệu tình hình dịch bệnh ở Đài Loan
- Giới thiệu về HIV và AIDS
- Phòng ngừa và điều trị HIV

Nhận thức về bảo vệ khi chăm sóc người bị nhiễm HIV

- Nguy cơ phơi nhiễm HIV
- Nguyên tắc của biện pháp phòng ngừa chuẩn
- Biện pháp xử lý sau khi phơi nhiễm HIV
- Giải đáp những hiểu lầm thường gặp
- Loại bỏ kỳ thị, quan tâm tiếp nhận

Nguy cơ phơi nhiễm HIV

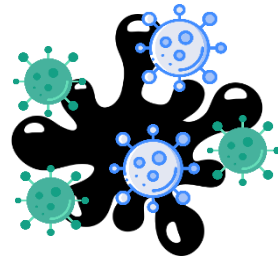
Điều kiện cơ bản cấu thành nhiễm bệnh:
Phải đồng thời đáp ứng 3 điều kiện dưới đây, thì virus HIV mới lây truyền sang người khác.

Trên da hoặc niêm mạc của người chăm sóc có vết thương hở

(Tiếp xúc)

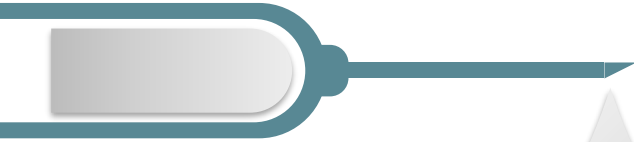
Dịch cơ thể có mang virus

Số lượng/nồng độ virus

Virus HIV sẽ chết rất nhanh sau khi rời khỏi cơ thể người, nó không dễ tồn tại trong môi trường.

Những dịch cơ thể nào có nguy cơ lây truyền?

**Lây
truyền**

- Máu, tinh dịch, dịch tiết âm đạo, dịch não tủy, dịch bao hoạt dịch, dịch màng phổi, dịch ổ bụng, nước ối, sữa mẹ

**Không lây
truyền**

- Nước bọt, dịch đờm, dịch tiết mũi, nước mắt, mồ hôi, nước tiểu, phân, chất nôn, mụn nước trên da

Do đó, chăm sóc thông thường sẽ **không** bị phơi nhiễm HIV

Công việc chăm sóc

Hỗ trợ thay, mặc/cởi quần áo

Hỗ trợ vệ sinh khoang miệng
(Gồm chải răng, súc miệng)

Thay chăn ga trải giường

Hỗ trợ cắt móng tay chân

Sẽ không bị lây bệnh khi tiếp xúc với mồ hôi, nước mắt, nước bọt, nước tiểu, chất nôn/chất bài tiết của người nhiễm bệnh!

Biện pháp phòng ngừa chuẩn (Standard Precaution)

Nguyên tắc cấu thành là ở chỗ cần coi tất cả những thứ sau đây là các nguồn lây nhiễm có thể:

- ① **Máu**
- ② **Dịch cơ thể**
- ③ **Da và mô màng
niêm mạc
không lành lặn**

Biện pháp phòng ngừa chuẩn (Standard Precaution)

- ☑ Ước tính vẫn còn 13% người nhiễm bệnh ở Đài Loan không rõ tình trạng nhiễm bệnh của mình.
- ☑ Cho dù bạn đang chăm sóc bệnh nhân nghi ngờ có nhiễm bệnh, hoặc đã chắc chắn có nhiễm bệnh, bạn đều cần tuân theo các biện pháp phòng ngừa tiêu chuẩn
- ☑ Các biện pháp liên quan bao gồm vệ sinh tay, tùy vào tình hình lây nhiễm có thể mà lựa chọn sử dụng trang bị bảo vệ như găng tay

Theo biện pháp phòng ngừa tiêu chuẩn, khi tiếp xúc với bất kỳ dịch cơ thể nào, tuân thủ biện pháp phòng ngừa chuẩn mới là thượng sách để tự bảo vệ!

Nguyên tắc của biện pháp phòng ngừa tiêu chuẩn

Khi cần tiếp xúc với máu hoặc dịch cơ thể

Phải đeo găng tay, sau khi tiếp xúc hãy tháo bỏ găng tay rồi dùng nước và chất tẩy rửa để rửa sạch tay.

Nếu tay hoặc da tiếp xúc với máu hoặc dịch cơ thể

Dùng chất tẩy rửa hoặc nước rửa tay khô để rửa tay, và thực hiện theo các bước rửa tay đúng.

Nếu môi trường hoặc đồ vật bị dính máu hoặc dịch cơ thể

Có thể dùng nước tẩy pha loãng 100 lần để cọ sạch.

Nếu trên da có vết thương hở hoặc bị viêm da

Trước khi tiếp xúc với máu hoặc dịch cơ thể, cần dùng băng keo chống thấm dán kín vết thương.

Tham khảo Hướng dẫn biện pháp kiểm soát truyền nhiễm , Biện pháp phòng ngừa tiêu chuẩn của cơ sở chăm sóc dài hạn do CDC biên soạn.

Biện pháp xử lý sau khi lây nhiễm HIV-1

☑ Rửa ngay vết thương bị phơi nhiễm

➤ Da bị vật sắc cắt phải

- Lập tức bóp vết thương cho máu chảy ra, rồi dùng **nước sạch** và **xà bông** rửa vết thương

➤ Tiếp xúc với vết thương trên da

- Dùng **nước sạch** và **xà bông** rửa sạch

➤ Tiếp xúc với niêm mạc

- Dùng thật nhiều **nước sạch** xối rửa

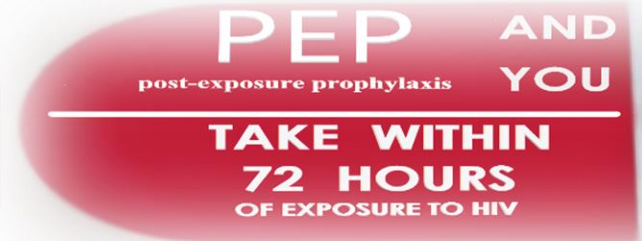
☑ Lập tức đến phòng cấp cứu của bệnh viện điều trị HIV chỉ định, để bác sĩ khám đánh giá xem có nguy cơ nhiễm HIV không.

Biện pháp xử lý sau khi lây nhiễm HIV - 2:

Sơ đồ quy trình xử lý y tế PEP

Nếu khi chăm sóc người bệnh, do bất cẩn khiến vết thương hở tiếp xúc với máu hoặc dịch cơ thể của người bệnh, thì sẽ có nguy cơ lây nhiễm (bị lây truyền) bệnh truyền nhiễm qua đường máu.

Hãy mau đến phòng cấp cứu của bệnh viện điều trị HIV chỉ định, để bác sĩ khám đánh giá xem có nguy cơ bị nhiễm HIV không.

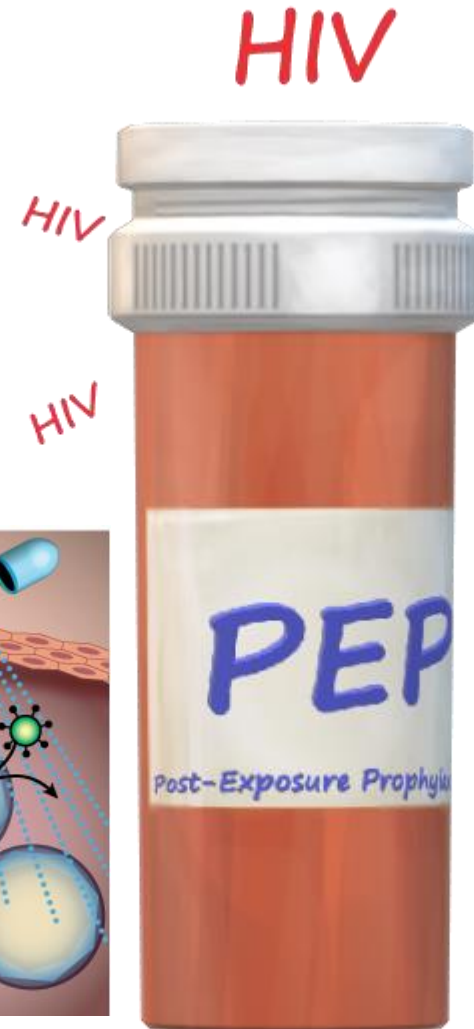
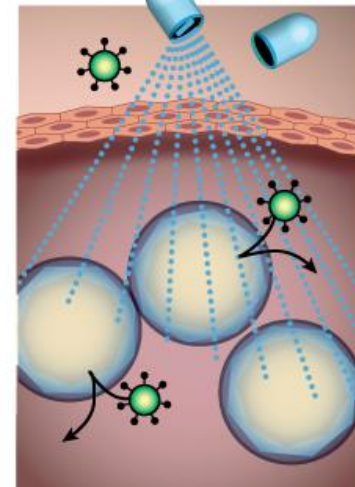
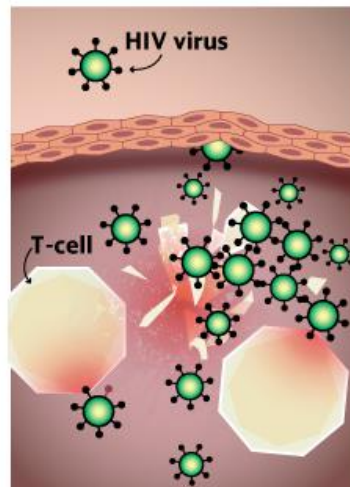
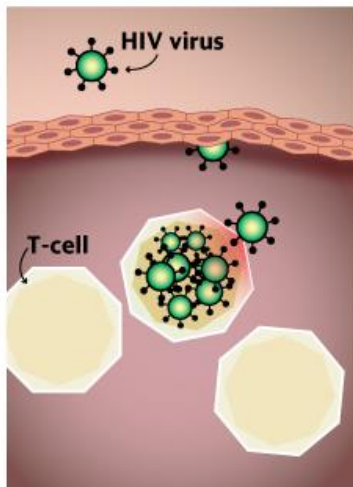
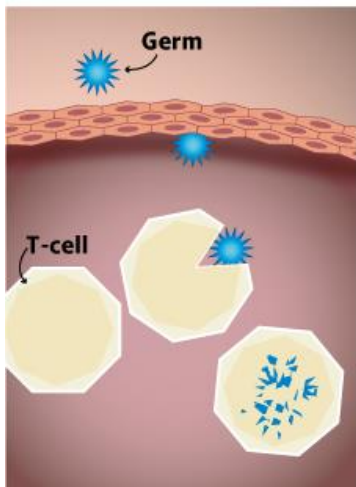
Trong vòng **72 giờ**, cho người có nguy cơ lây nhiễm HIV uống thuốc phòng ngừa.

Cần nhớ!! Dùng thuốc liên tục **28 ngày** theo chỉ dẫn của bác sĩ!

Tiến hành xét nghiệm HIV theo lịch kiểm tra theo dõi!

Biện pháp xử lý sau khi lây nhiễm HIV: Dùng thuốc phòng ngừa "sau" lây nhiễm (PEP)

- ☑ Trước khi gây ra nhiễm bệnh vĩnh viễn, cần dùng thuốc để bảo vệ tế bào
- ☑ Tác dụng phụ tùy vào từng người, sẽ hết sau khi ngừng dùng thuốc

Chính phủ trợ cấp chi phí dùng thuốc phòng ngừa sau khi lây nhiễm HIV ngoài ý muốn trong khi thực thi nhiệm vụ

Cần chuẩn bị giấy tờ gì khi xin trợ cấp

Đơn vị đề nghị cần gửi công văn kèm các tài liệu sau:

(1) Phiếu lĩnh trợ cấp của đơn vị đề nghị	(5) Bản mô tả quá trình xảy ra sự việc
(2) Bản chính phiếu thu phí điều trị y tế	(6) Thông báo lây nhiễm HIV ngoài ý muốn trong khi thực thi nhiệm vụ
(3) Bảng kê chi tiết chi phí	(7) Bảng ghi chép theo dõi chích máu
(4) Tóm tắt bệnh án	

Có quy định thời hạn xin trợ cấp không

Có.

Trong vòng 6 tháng, đơn vị mà bạn phục vụ cần gửi công văn đến Trung tâm y tế **địa phương** để thẩm định sơ bộ và xin trợ cấp!

Nộp hồ sơ xin trợ cấp ở đâu

Nộp tại Trung tâm y tế địa phương, sau đó Trung tâm y tế sẽ gửi hồ sơ đến CDC để thẩm định lại và cấp phát kinh phí.

Bệnh viện chỉ định điều trị HIV

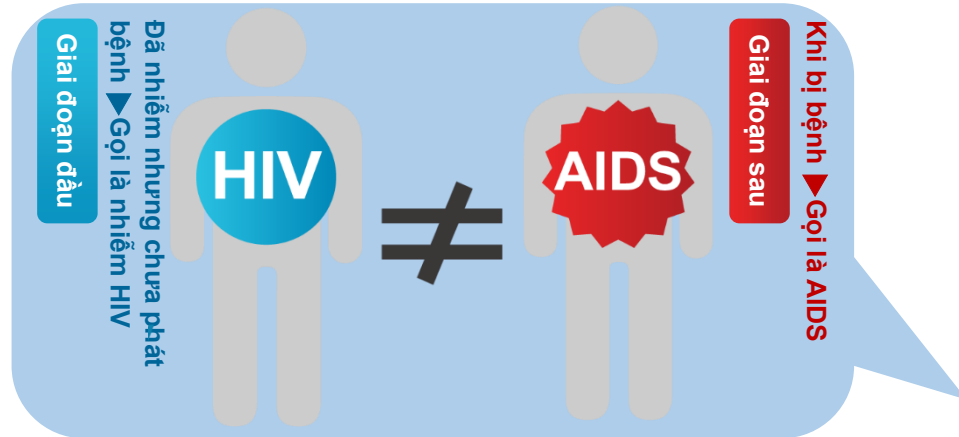

Hiện cả nước có 83 bệnh viện chỉ định
(Ngoài ra có 1 phòng khám chỉ định)
Cung cấp các dịch vụ tư vấn chăm sóc liên
quan đến phòng trị HIV

Những hiểu lầm đối với HIV

Nhiễm bệnh là
phát bệnh luôn?

Tiếp xúc với dịch
cơ thể là có nguy
cơ nhiễm bệnh?

Nước bọt, dịch đờm, dịch
tiết mũi, nước mắt, mồ
hôi, nước tiểu, phân, chất
nôn, mụn nước trên da
→ **Đều không lây truyền**

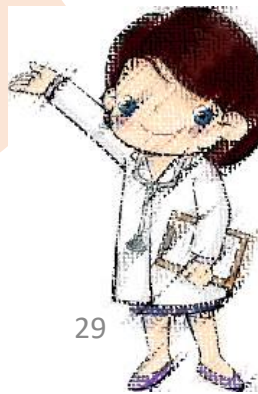
Những hiểu lầm về HIV

HIV là bệnh “vô phương cứu chữa”?

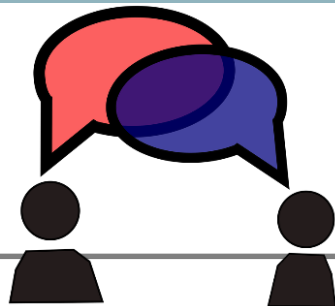
Cùng với sự ra đời của nhiều loại thuốc mới, nhiễm virus HIV không còn là cái án tử hình như ở thế kỷ 20 nữa, **tuổi thọ bình quân của người nhiễm bệnh đã không khác mấy so với người bình thường, rõ ràng nó đã trở thành một căn bệnh mãn tính tương tự như cao huyết áp và tiểu đường vậy.**

Xu hướng tình dục khác nhau có liên quan đến nhiễm HIV không?

Việc lây nhiễm của bất kỳ căn bệnh nào cũng đều không phân biệt giới tính và xu hướng tình dục. Chỉ có quan hệ tình dục an toàn (sử dụng bao cao su an toàn đúng cách + Chất bôi trơn dạng nước) mới có thể phòng ngừa HIV và các bệnh lây qua đường tình dục khác.

Câu hỏi thường gặp về nhiễm HIV - 1

Q

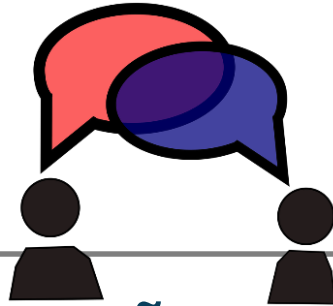
Xin hỏi dùng chung bồn cầu, máy giặt với người nhiễm HIV, liệu có bị lây HIV không?

A

Không.

Virus HIV chỉ lây truyền qua trao đổi máu, dịch cơ thể, bao gồm: hành vi tình dục thiếu an toàn không sử dụng bao cao su trong suốt quá trình quan hệ, dùng chung bơm kim tiêm với người khác, chất pha loãng; hoặc lây truyền dọc từ mẹ sang con, v.v. Còn phân, nước tiểu, nước bọt, mồ hôi và các chất bài tiết khác đều không lây bệnh. Do đó, sinh hoạt chung bình thường hàng ngày sẽ không bị nhiễm virus HIV.

Câu hỏi thường gặp về nhiễm HIV - 2

Q

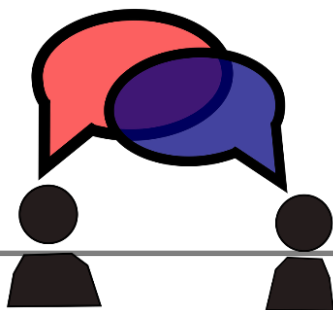
Bị muỗi đốt có nhiễm virus HIV không? Muỗi đốt “người bệnh HIV” xong sang đốt tôi, vậy tôi có bị lây bệnh HIV không?

A

Không.

Virus HIV không lây qua đường muỗi, ruồi hay côn trùng đốt. Tại vùng miệng của muỗi và côn trùng chỉ có dính một lượng máu cực nhỏ, không đủ để truyền virus, hơn nữa sau khi hút máu người bệnh xong, côn trùng sẽ nghỉ ngơi tiêu hóa, chứ không ngay lập tức đi đốt/cắn tiếp người khác. Ngoài ra, muỗi chỉ hút máu chứ không nhả máu trong thực quản ra được, nên nó không thể truyền virus HIV.

Câu hỏi thường gặp về nhiễm HIV - 3

Q

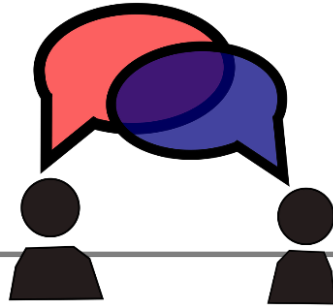
Đã từng xảy ra việc người nhiễm HIV cắn bị thương người khác, xin hỏi người bị cắn liệu có nhiễm HIV không?

A

Không.

Người bị cắn tiếp xúc với nước bọt và niêm mạc của người cắn (người nhiễm HIV), vì nước bọt không lây truyền virus HIV, còn niêm mạc trừ khi có tình hình đặc biệt như có vết thương, chảy máu, thì mới có khả năng lây truyền virus HIV, bởi vậy, cơ hội nhiễm HIV do bị cắn là cực thấp.

Câu hỏi thường gặp về nhiễm HIV - 4

Q

Uống chung một cốc nước với người nhiễm HIV, liệu có bị lây bệnh không?

A

Không.

Vì nước bọt hầu như không lây truyền virus HIV, do đó uống nước chung sẽ không nhiễm bệnh, hơn nữa người bệnh cũng sẽ không bị lây.

Loại bỏ kỳ thị - Quan tâm tiếp nhận

- ☑ Theo các tài liệu nghiên cứu quốc tế cho thấy, người nhiễm bệnh chỉ cần dùng thuốc đúng nguyên tắc, lượng virus giảm tới mức không xét nghiệm thấy nữa, thì sẽ giảm rất nhiều nguy cơ truyền bệnh.
- ☑ Phục vụ chăm sóc thông thường (lặt mình, vệ sinh cơ thể, tiếp xúc cơ thể) sẽ không bị lây bệnh. Virus HIV chỉ lây truyền qua trao đổi máu và dịch cơ thể; còn phân, nước tiểu, nước bọt, mồ hôi và các chất bài tiết khác đều không lây bệnh. Do đó, sinh hoạt chung bình thường hàng ngày sẽ không bị nhiễm virus HIV.
- ☑ Có thể ôm, bắt tay, cùng dùng bữa, dùng chung điện thoại và các hoạt động giao tiếp bình thường hàng ngày với người nhiễm bệnh.

Lời kết

HIV chủ yếu lây truyền qua dịch cơ thể (máu, tinh dịch, dịch tiết âm đạo hoặc sữa mẹ) mang virus HIV, con đường lây truyền chính là hành vi tình dục không an toàn.

HIV đã được coi là bệnh mãn tính, người nhiễm bệnh chỉ cần dùng thuốc đều đặn là có thể kiểm soát lượng virus, duy trì trạng thái khỏe mạnh.

Người chăm sóc bệnh nhân nhiễm HIV cần nhắc nhở người bệnh đi khám định kỳ, dùng thuốc đều đặn, để kiểm soát lượng virus trong cơ thể.

Việc phục vụ chăm sóc thường ngày sẽ không lây nhiễm virus HIV.

Nhân viên chăm sóc dài hạn nếu trong công việc bị lây nhiễm HIV ngoài ý muốn, xin nhớ trong vòng 72 giờ đến bệnh viện xét nghiệm và để bác sĩ đánh giá xem có cần sử dụng thuốc dự phòng hay không, chi phí liên quan sẽ được Chính phủ trợ cấp.

